

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1053.

CHICAGO, ILL., 17. NOVEMBRA, (NOVEMBER 17,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Vojni oblaki v Evropi in drugje.
Socialistična zmaga v Readingu, Pa.
Zima, glad, brezposelnost prihaja v goste —
Buffalo v New Yorku beleži soc. zmago.
50,000 se jih ponuja v službo prohibiciji.
Zniževanje plač premogarjem.
Newyorške volitve in socialisti.
Ameriški vtisi (Anton Kristan).
Jugoslavija—kaj ima, kaj nima.
Y. P. S. L. v New Yorku napreduje.
Zavoženo gospodarstvo Anglije.
Ali je to problem moških ali žensk?
Slabi časi, a niso za vse slabi.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Aldermanske volitve v Clevelandu.
Poročilo o konferenci JSZ. v Barbertonu.
Stavke—Unija—podpora—nevednost.
Članstvu kluba št. 45 JSZ. na znanje.
Konferenca JSZ. v Waukeganu, Ill.

Milwauski "Naprej" bo pel na radio postaji
MTMJ.

Zahvala društva "Delavec" št. 8 SNPJ.
Važna prireditve kluba JSZ. v Springfieldu.
Po clevelandski volilni kampanji.
Ali veste . . . ?
Peruškovo predavanje v klubu št. 1.
Debata o transakciji med SNPJ. in Zadružno
banko.
Dobrohoten nasvet.
Račun razpečanih znamk.
Izobraževalna akcija JSZ.

RAZNO.

Mohor Mladič.
Pravljica o šipku (Ivan Vuk).
Anton Grdina je govoril.
"Delavec" konstatira, apelira in vprašuje.
KSKJ., glasovanja in špetiri.
"Komisen se dobi . . ."

NAŠI ODRI:

"Deseti brat" v Sheboyganu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign-Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Jugoslovanska Socialistična Zveza

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

pridružena

Socialistični Stranki Amerike

EKSEKUTIVA SOCIALISTIČNE STRANKE:

Morris Hillquit, New York, mednarodni tajnik; Wm. H. Henry, eksekutivni tajnik; Victor L. Berger, Wisconsin; W. R. Snow, Illinois; James Oneal, New York; Morris Hillquit, New York; Wm. Van Essen, Pennsylvania; James D. Graham, Montana; Jos. W. Sharts, Ohio.

Glavni urad: 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.

TAJNIŠTVO J. S. Z.:

Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA J. S. Z.:

Frank Alesh, Sava Bojanovich, Geo. Maslach, Filip Godina, Fred A. Vider, Paul Pihovich, F. S. Tauchar, Frank Zaitz.

NADZORNI ODBOR J. S. Z.:

Donald J. Lotrich, Blaž Novak, Peter Kokotovich.

PROSVETNI ODSEK J. S. Z.:

Charles Pogorelec, Andrew Kobal, Joseph Oven.

NADZORNI ODBOR SLOV. SEKCIJE J. S. Z.:

John Turk, Frank Udovich, Frank Florjančič.

PROLETAREC,

glasilo in last slovenske sekcije Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Upravni odbor Proletarca: John Olip, predsednik; Joško Oven, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Andrew Kobal, Donald J. Lotrich, Fred A. Vider, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz.

Upravnik: Anton Zagar.

Vsa pisma, tikajoča se Proletarca, naslavljajte na naslov Proletarca, vse stvari, tikajoče se Zveze pa na tajnika Charles Pogorelca.

(Opomba.—Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost le za tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sotrudniki, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme za je le toliko odgovornosti, kolikor zahteva zakon.)

AKTIVNI KLUBI J. S. Z.

- 1, Chicago, Ill. — Tajnik Charles Pogorelec, 3639 W. 26th Street. Seje vsaki četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.
- 2, Glencoe, Ohio.—Tajnik Nace Zlemberger, L. Box 12. Redne seje vsako 3. nedeljo dopoldne pri sodrugu N. Zlembergerju.
- 3, Cockerill, Kans.—Tajnik Jos. Pillich, R. 3, Box 196, Mulberry.
- 5, Franklin-Conemaugh, Pa. — Tajnik Stephen Zabric, 39 Pine St., Conemaugh.
- 6, West Park, O. — Tajnik, Paul Slabe, 4666 W. 130th St., Cleveland, O.
- 7, Farrell, Pa. — Tajnik Frank Kramar, Box 441.
- 8, Triadelphia, W. Va.—Tajnik Louis Sue, R. 1.
- 9, Power Point, O. — Tajnik Jacob Bergant, R. 2, Box 19, Lisbon, O.
- 10, Forest City, Pa. — Tajnik Frank Ratale, box 685.
- 11, Bridgeport, O. — Tajnik Jos. Snoj, R. F. D. 2, Box 7.
- 13, Sygan, Pa.—Taj. Frank Ursitz, Box 546, Morgaa, Pa.
- 14, Bridgeville, Pa. — Tajnik Louis Dernošek, box 512.
- 15, Sublet, Wyo.—Tajnik Fr. Lark, box 182.
- 16, Braddock, Pa.—Tajnik John Rednak, 1634 Poplar Way.
- 17, Grays Landing, Pa.—Tajnik Tony Zupančič, box 861, Point Marion, Pa.
- 18, Miners Mills, Parsons, Pa. — Tajnik Frank Lipar, 22 S. Grand Avenue.
- 19, Burgettstown, Pa. — Tajnik John Leskovec, 47 Stella St.

- 20, Chicago, Ill. — Tajnik John Lalich, 951 Belden Ave.
- 21, Arma, Kans.—Tajnik Steve Dudas, P. O.
- 22, Chisholm, Minn. — Tajnik Jos. Bavetz, 316 W. Maple St.
- 26, Neffs, O. — Tajnik Florian Pishek, Box 471.
- 27, Cleveland, O. — Tajnik John Krebelj, 6409 St. Clair Ave. Ant. Garden, organizator. Seje vsako drugo nedeljo popoldne v S. N. Domu.
- 32, W. Newton, Pa.—Tajnik Jos. Juvan, R.F.D. 2, box 108.
- 34, Frontenac, Kans. — Tajnik Rochus Firm, Box 519.
- 37, Milwaukee, Wis. — Taj. Frank Perko, 505 National Av.
- 41, Clinton, Ind. — Tajnik Ignac Spendal, Box 340.
- 45, Waukegan, Ill. — Tajnik Martin Judnich, 708 McAllister Ave.
- 47, Springfield, Ill.—Tajnik Jos. Ovca, 1841 So. 15th St.
- 49, Collinwood, O. — Tajnik Jos. Presterl, 722 E. 160th St.
- 50, Virden, Ill. —Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
- 60, Gillespie, Ill. — Tajnik John Krainz, R. 2, Box 10.
- 69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
- 95, Piney Fork, O. — Tajnik John Robas, box 166.
- 114, Detroit, Mich.—Joseph Mentony, 15824 Normandy Avenue.
- 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik John Chesnik, Box 170.
- 123, Maynard, O. — Tajnik Andy Zlatoper, box 22.
- 127, Krayn, Pa.—Tajnik Louis Sterle, box 12.
- 128, Nokomis, Ill.—Tajnik Steve Milavec, 522 East St.
- 131, Pittsburgh, Pa.—Tajnik John Ban, 205—57th St.
- 132, Pueblo, Colo.—Tajnik John M. Stonich, M. R. A. box 54.
- 157, Gross, Kans. — Tajnik John Šular, box 108.
- 175, Moon Run, Pa. — Tajnik Jack Tomec, R. D. 10, Box 191, Crafton, Pa.
- 178, Latrobe, Pa. — Tajnica Mary Fradel, 1004 Alexandria Street.
- 179, Edison, Kans.—Tajnik John Zibert, R. 4, box 712, Girard, Kans.
- 181, Lloydell, Pa. — Tajnik Tony Zalar, box 152.
- 184, Lawrence, Pa. — Tajnik Louis Britz, Box 34.
- 189, Blaine, O. — Tajnik A. M. Bradley, box 115.
- 218, Luzerne, Pa.—Tajnik Frank Baloch, 858 North St.
- 222, Girard, O. — Tajnik John Tancik, R.F.D. 1, Avon Park.
- 224, Pullman, Ill.—Taj. P. Verhovnik, 10138 Wentworth Av.
- 225, Avella, Pa.—Tajnik Frank Bregar, box 363.
- 232, Barberton, O. — Tajnik John Jankovich, 1218 N. 4th Street.
- 233, Renton, Pa. — Tajnik Gregor Krek, box 83.
- 234, Harwick, Pa. — Tajnica Mary Prašnikar, box 216.
- 235, Sheboygan, Wis. — Tajnik John Miklich, 725 Kentucky Ave.
- 238, Universal, Ind. — Tajnik Vincent Vrhovnik, Box 92.
- 243, Warren, O. — Tajnik Frank Modie, 90 Milton Ave.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

Frank Čemažar, Columbus, Kans.
John Repovš, Taylorville, Ill.
John Petrich, Youngstown, O.
John in Marie Kobi, Duluth, Minn.
Joseph Tursich, Jerome, Pa.
Andy Obed, Homer City, Pa.
John M. in Katie Stonich, Pueblo, Colo.
Henrik Pečarič, So. Fork, Pa.
Anton Blasich, Carlinville, Ill.
K. in Mary Erznožnik, Red Lodge, Mont.
Paul Chesnik, Toronto, Ohio.
Max Martz, Buhl, Minn.

KONFERENČNI ODBORI

- Št. 1. Zapadna Pennsylvania. Tajnik John Terčelj, box 22, Strabane, Pa.
- Št. 2. Ohio. Tajnik Anton Garden, 1210 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
- Št. 3. Kansas. Tajnik Anton Šular, box 104, Gross, Kans.
- Št. 4. Sev. Illinois in Wisconsin. Tajnik Albert Hrast, 555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
- Št. 5. Vzhodni Ohio in W. Va. Tajnik, Nace Zlemberger, L. Box 12, Glencoe, O.

Čitatelj kapitalističnih listov misli tako kakor hočejo kapitalistični interesi. Edino ako čita tudi delavske liste, je sposoben misliti s svojimi možgani.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1053.

CHICAGO, ILL., 17. NOVEMBRA, (NOVEMBER 17,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VOJNI OBLAKI V EVROPI IN DRUGJE.

II.

Kje so sedaj največje vojne nevarnosti? Nekateri mislijo, da na Balkanu, kjer tekmuje za prvenstvo Jugoslavija in Italija. Spor radi Albanije, upadi macedonskih četašev, intrige v Grčiji — vsi ti pojavi diše po vojni. Drugi smatrajo za najnevarnejšo točko borbo med Anglijo in Rusijo za vpliv v orientu. V nji je sedaj Anglija v ospredju posebno vsled poloma kitajske revolucije. A Rusija ima ugodnejši teren, ker nastopa v vlogi braniteljice interesov podjarmljenih ljudstev. Tudi spor med Rumunijo in Rusijo radi Besarabije je točka, ki lahko povzroči vojno. Rusija jo ne priznava Rumuniji, Rumunija pa je sklenila z nekaterimi deželami, med njimi s Francijo in Italijo, pogodbo, v kateri ji priznavajo Besarabijo ter jo proglašajo za njen teritorij. Poljska in Rusija sta v napetih odnošajih, dasi vladajo med njima regularni diplomatski stiki. Poljska je militaristična država, velika po prebivalstvu in teritoriju, a Rusija je veliko večja. Poljska se boji, in boji se tudi Nemčije. Z Litvinsko ima večer spor radi Vilne, v katerem simpatizira Rusija z Litvinsko. Z baltiškimi deželami se je Rusija že zelo sprijaznila in se poslužuje njihovih luk, ki so zanjo vitalnega pomena. In ni jih malo, ki so prepričani, da morata Estonija in Latva v svojem interesu in v interesu Rusije prej ali slej postati del sovjetske unije. Med Nemčijo in Poljsko so spori radi mesta Gdansk, poljskega koridorja ki je prerezal Vzhodno Prusijo, radi narodnostnih bojov in pa radi tega, ker je Poljska vzela Nemčiji Poznaj in del Šlezije, katero smatra narodnostno in drugače za svoj teritorij. Francija in Nemčija imata Locarnski pakt, o odnošaji med njima še niso pristrčni. Francija ima v Nemčiji v Porenju še vedno velike okupacijske čete, in Nemci vprašujejo, čemu? Stroške zanje namreč plačuje Nemčija. Francija bi rada Nemčijo iztrgala ruskemu vplivu in ji daje koncesije. Nemčija jih sprejema, a dogovoru, ki ga ima z Rusijo, se noče odpovedati. Versailleska mirovna pogodba tlači Nemčijo kakor mora; Nemčija se trudi, da jo omili in s časoma popolnoma odpravi. To

povzroča skrbi Franciji. Nemčija danes nima militarizma, ker ga ji mirovna pogodba ne dovoljuje. In vsled tega nemški državniki vprašujejo francoske: Čemu imate tako veliko armado? Proti komu? Razpusite jo, ali pa boste morali prej ali slej dovoliti tudi nam, da se oborožimo. V Avstriji in Nemčiji je precej močno gibanje za pridruženje Avstrije Nemčiji. To bi pomenilo teritorialno ojačanje Nemčije, in njena meja se bi pomaknila precej daleč v centralno Evropo. Proti ojačanju Nemčije na stroške Avstrije je posebno Francija in države male antante. To je nekaj spornih točk. Je pa še mnogo drugih, npr. tekma med Anglijo in Zedinjenimi državami za trge, koncesije, kontrolo nad oljem in za svetovni vpliv. Borba za kontrolo oljnih vrelcev v Rusiji in v Mali aziji sploh, je sedaj najhujša, in v njene intrige so zapletena glavna mesta treh najmogočnejših držav na svetu (Anglija, Francija, Zedinjene države). Naravno, da ima v tej tekmi Rusija veliko besedo. Japonska bi rada dobila pod svoj vpliv Kitajsko, Mandžurijo pa pod svojo nadvlado. Nevarna v tej politiki ji je Rusija, toda najnevarnejše sedaj so ji Zedinjene države in Velika Britanija, kajti obe hočeta ogromno Kitajsko ohraniti kolikor največ mogoče za svoj svoboden trg.

Zedinjene države se vidoma militarizirajo, in v to jih sili njihov imperializem ter prvenstvo, ki so ga dosegle v financah, industriji in trgovini.

Jedro vojnih nevarnosti je torej imperializem in kapitalizem. Kapitalistični državniki ne propagirajo vojne. Mnogi jo obsojajo in se trudijo, da jo onemogočijo s pogodbami in razsodišči. Vzroki pa so tako močni, da jih ob enem silijo vzdrževati militaristični aparat, ki je večji in popolnejši kakor je bil pred pričetkom svetovne vojne.

Tu nismo še imenovali enega faktorja, ki ima tudi besedo v odločevanju miru ali vojne, in to je mednarodno delavstvo. Deluje smotreno, da onemogoči militarizmu prosto pot, in deluje za razoborožitev kakor nobena druga sila na svetu. Če hočemo odpraviti vojne, je treba

odpraviti vroke radi katerih nastajajo, in delavstvo, kot neposedujoč razred, je edino, da jih lahko odpravi. V interesu delavstva je, da se militarizem, imperializem in kapitalizem odpravijo. Vse troje je v sedanji uredbi eno. Ko tudi delavstvo postane eno, ko bo organizirano jačje, bo v vojni za odpravo socialnih nadlog uspešnejše in doseglo bo v nji tudi cilj: socialistično družbo narodov.

Socialistična zmaga v Readingu, Pa.

Medvojni progoni, povojne provokacije ter notranji boji so socialistični stranki vzeli mnogo organizirane sile. To se je videlo najbolj v volilnih kampanjah. Kjer je organizacija oslabela, tam so padli glasovi, če pa so ljudje vendarle glasovali za socialistične kandidate, ni bilo na voliščih nikogar, da bi pazil pri štetju.

Od l. 1917 naprej so se pojavila v tej deželi razna gibanja, ki naj bi bila nekako nadomestilo za socialistično stranko. Že pred tem je bila eno tako nadomestilo Nestranskarska farmarska liga. Med prvimi je bila ustanovljena Delavska stranka v Chicagu (Labor Party), katera se je potem razvila v Farmarsko-delavsko stranko. V skoro vsaki državi se je pojavila kaka nova stranka: v New Yorku Ameriška delavska, v Minnesoti Farmarska-Delavska, v Illinoisu Progressivna, v Missouriju Liberalna itd. Razun teh sta bili l. 1919 ustanovljeni dve komunistični stranki in potem še Proletarska. Od kominterne priznani komunisti so se pozneje organizirali v Workers' Party, ki pa ni mogla dobiti pristavšev pod njihovo firmo, zato so si z velikim vriščem in stroški ustanovili Federativno farmarsko-delavsko stranko in poslali v svet poročilo, da ima pol milijona članov. V resnici ni imela drugega kakor odbor, njene izdatke pa je plačala komunistična blagajna.

Stranke, ki so bile ustanovljene, da nadomestijo socialistično, so večinoma izginile, ali pa životarijo. Komunistična ne more pod svojim imenom dobiti v vseh Zedinjenih državah toliko glasov kakor jih dobi socialistična v posameznem večjem mestu.

Čas je dokazal, da socialistične stranke ni mogoče naslediti z nadomestilom. Lahko se ji spremeni ime, toda v programu in načelih mora biti socialistična. Nadomestila so izginila, socialistična stranka pa dela kakor je prej. Njene vrste so sicer zredčene, takozvani "komunisti" so ji veliko škodovali, a končno mora vendarle zmagati razum nad predsodki, resnica nad lažjo.

V sredo 9. novembra so ameriški dnevnik, posebno po vzvodu, prinesli na prvih straneh vest, da je v mestu Reading v Pennsylvaniji zmagala socialistična stranka na vsi črti.

Če vzamemo v obzir, da sta stari stranki nastopili združeno, da sta se koncentrirali v kampanji za eno svojo listo, vidimo, kako velika in dalekosežna je zmaga socialistov v Readingu.

Na podlagi estimacije biroja za ljudsko štetje l. 1925, ima Reading nad 112.000 prebivalcev. Mesto je lepo in ob enem važno pennsylvansko mesto. Politikom republikanske in demokratske stranke je bilo veliko na tem, da preprečijo socialistično zmago.

Volilna borba je bila ljuta. V agitaciji sta napela oba tabora vse svoje sile. Ljudstvo je z napetostjo pričakovalo izida. "Socialistična zmaga na celi črti," se je glasilo sporočilo.

Za župana v Readingu je izvoljen sodrug J. Henry Stump, dolgoleten član socialistične stranke, predsednik zveze unij v Readingu, upravnik socialističnega tednika Reading Labor Advocate itd.

Za aldermana je bil med drugimi izvoljen James H. Maurer, predsednik Pennsylvanske delavske federacije. Maurer je eden vodilnih ameriških socialistov. Urade mestnega blagajnika, kontrolerja, distriktnega pravdnika, šerifa itd. so dobili socialisti. Zmagali niso samo v mestu, ampak tudi v okraju (county). Novi šolski odbor je socialističen. Socialistični kandidati za sodnike, okrajne komisarje itd., so prišli zmagovito iz boja.

Triumf socialistične organizacije v Readingu je prva večja zmaga naše stranke v povojni dobi. Druge bodo sledile, pravi kongresnik Victor L. Berger, kajti kar ta dežela najbolj potrebuje, je močna opozicionalna stranka.

Zima, glad, brezposelnost prihaja v goste . . .

Ta in ta v Chicagu si je končal življenje, se glasi običajna dnevna vest, povedana v par vrsticah. Ni bilo dela, ne jela, navdal ga je obup in potem je le še korak do samomora.

V New Yorku si je končala življenje mati, ker ni mogla preživljati svojih štirih malih otrok. Ko je napravila sklep, da stori konec mižeriji v svojem bornem stanovanju, je oblekla otroke v čedne bele srajce in jih spravila spat. Potem je ugasnila luč, odprla plin, in poklenila k postelji otrok. Tako so jo našli drugi dan. Vest se je zdela listom zanimivejša kot bolj običajni samomori, pa so ji dali precej več vrstic.

Saj bi revni lahko dobili jesti?

Kje? V dobrodušnih zavodih. Seveda, nekaj pomagajo, nekaterim. Ampak vsem ne morejo tudi ako bi hoteli. Beda se ne odpravlja z miloščino. Treba je poiskati vzrok, ter tega izpuliti.

Zniževanje plač premo- garjem.

Pittsburška Terminal Coal korporacija je, kot poročajo, dne 9. novembra znižala plače svojim delavcem. V komentarju, s katerim opravičuje to znižanje, pravi, da bodo premo-garji vzlic temu lahko zaslužili od \$5.50 do \$8.50 na dan, medtem ko P. T. Fagan, predsednik distrikne unije U.M.W. dokazuje, da bodo po novi lestvici zaslužili v najboljšem slučaju od \$3.77 do \$5 na dan.

\$3, pa tudi \$5 na dan je ne le skrajno nizka plača za težko, nevarno delo v rovih, ampak je tudi premajhna za preživljanje. Delo je nestalno, povprečna plača je torej še veliko nižja. Kompanije to ne briga. One hočejo velik profit. Radi profita izmозgavajo delavce do kosti. Dobro vedo, da premogarmen ni prijetno, ali profit jim je ljubši. Premogarmen imajo le en pripomoček, in ta je unija. Pittsburške premogovniške družbe, ohijske in one v West Virginiji pa hočejo "odprto delavnico", kajti le tako jim je mogoče postopati v kempah poljubno in podjarmiti rudarje v popolno sužnost. Sodišča, okrajne in državne oblasti so na strani profita lačnih družb, in če kdo pravi, da je to "obrekovanje" ameriških institucij, mu je je treba v dokaz navesti Pennsylvanijo, West Virginijo, Colorado, New Mexico itd.

Institucije so lahko dobre, ampak tisti, ki jih imajo sedaj v rokah, jih izrabljajo. Treba je v njih drugih ljudi, takih, ki bodo služili splošnosti — to je, ljudstvu, ne pa profitu posameznih korporacij.

***

50,000 se jih ponuja v službo prohibiciji.

Oddelek zvezne vlade, katerega naloga je uveljaviti prohibicijo, je razpisal okrog 3,650 služb, izmed katerih jih 150 prinaša od tri do šest tisoč dolarjev letne plače, ostale pa od \$1,800 do \$4,000 na leto.

Priglasilo se je zanje nad 50,000 prosilcev, in umevno, da so vsi obljubili delati vestno ter tako pripomoči čim preje posušiti deželo.

***

Y. P. S. L. v New Yorku napreduje.

Socialistična mladinska liga (Y. P. S. L.), ki je med vojno in po vojni popolnoma razpadla, ima sedaj v New Yorku okrog 500 članov in članic in približno toliko v novoangleških državah. V Chicagu ima eno podružnico, enako v mnogih drugih mestih. Newyorška postojanka Lige, kjer je tudi njen glavni urad, si sedaj prizadeva zbrati tiskovni fond \$600, iz katerega se bodo pokrivali izdatki za mladinsko glasilo, ki ga misli ustanoviti.

IVAN VUK:

PRAVLJICA O ŠIPKU.

V NOČEH, ko se zganejo ciklopske perutnice vetrnega mlina, ki stoji tam v stepi in je viden iz mesta, kakor polž s hišico, ki pregiblje svoje rogove, se zbuja stari mlinar in posluša njegov ropot in šum.

Svojemu prebivalcu pripoveduje mlin v tistih nočeh vsakovrstne pravljice. Nekoč pa, ko je bil mlinar podnevi posebno zamišljen, je mlin izpregovoril:

— Pripovedoval ti bom pravljico o starem šipku.

Mlinar je šel, nasul pšenice na kamen, si zvil cigareto iz nahorke*) in zapalivši jo, rekel:

— Poslušam.

In mlin je pripovedoval:

— Živel je nekoč pod mojo streho star mlinar, še starejši nego si ti. Njegova postelja je stala tam, kjer stoji sedaj tvoja in sedal je k tisti mizi, h kateri sediti ti s svojo ženo in hčerko. Takrat je bila miza še nova. Kupil jo je od nekega človeka, kateri je vozil k meni zlatorumeno pšenico.

Vdovec je bil tisti mlinar. Žena mu je umrla davno. Nisem je poznal. Ko se je naselil pri meni, je bil že vdovec.

Rad sem imel vdovca-mlinarja, kakor imam rad tebe, ženo tvojo in hčerko tvojo. Smilil se mi je, ker je bil tako samotni in od vseh zapuščen, kakor da ni bil sin človekov, nego sin zvezd. Tudi on me je ljubil.

V dneh, ko sem spal in počival, je tiho šel iz mlina, da bi ne motil mojega spanja s svojo prisotnostjo. Šel je na vrt, na katerega hodiš ti, in žena tvoja in hčerka tvoja in ki je za mojimi hrbtom. Ni bil takrat tako lep tisti vrt, kakor je sedaj. Zakaj vdovec je bil mlinar in hčerke ni imel.

Večkrat sem se prebudil, ko je hodil po vrtu težko zamišljen, tako, kakor ti včeraj. V svoji zamišljenosti ni opazil, da ne spim in ne počivam. Takrat sem ga opazoval, kako je plel cvetice in jih božal in jim govoril nežne besede, tako nežne, kakor jih je moral govoriti nekoč svoji ženi; zakaj le ljubezen nauči človeka nežnih, mehkih besed.

Najrajši pa se je mudil pri starem šipkovem grmu. Tam je stal tisti grm, kjer rastejo sedaj rdeči nagljni tvoje hčerke.

Tisti stari šipkov grm je imel vse zgrbljeno deblo. Raskava je bila njegova skorja. Veliko burjo in dežja je udarjalo vanj. Lomila mu je toča listje in mladike in ga bičala kakor graščak svoje tlačane. Mraz in zima sta tiščala k bičanemu deblu svoje ledeno lice.

Zasadil je tisti šipkov grm človek, brez strehe, brez postelje, brez mize. Prišel je neke noči utrujen in zaspan pred moja vrata. Slaba in stara je bila obleka na njem. Zveženj majhnih šipkov je nosil na hrbtu. Potrkal je na moja vrata. Na mnoga je že trkal prej, a nikogar ni bilo, da bi mu jih odprl, zakaj bila so vsa lepo pobarvana in izrezljana, on pa ni nosil svatovske obleke. Takratni moj gost pa mu je odprl, ga napojil in nasitil in mu postlal posteljo.

Drugo jutro se je zahvalil za posteljo, za hrano, za pijačo in rekel:

"Ničesar nimam, o mlinar, da bi te poplačal za tvojo gostoljubnost!"

Odgovoril mu je mlinar:

*) najcenejši ruski tobak.

"Nisem te pogostil za to, da mi plačaš! Pogostil sem te, ker si trkal na vrata. Idi v miru!"

Šel je človek z zvežnjem šipkov na hrbtu, da jih proda v mestu vrtnarju. Tedaj se je, že na cesti, spomnil, da bi podaril svojemu gostitelju debelce šipkovo. Vrnil se je in rekel:

"Dobri mlinar! Ne morem iti kar tako od tebe! Vzeml to šipkovo stebelce in vsadi ga na svoj vrt. Ono bo rodilo lepe cvetove, zakaj žlahtno je! Naj ti govorijo tisti cveti, kar si storil meni, človeku brez strehe, brez postelje in mize!"

Vzradostil se je mlinar tistega iskrenega daru in gledal šipkovo drevesce. Tako gleda človek na dete, kateremu odneso mater in ne ve, kako ga prijeti in kaj z njim početi. In je rekel človeku:

"Ljubim šipkov cvet! Ali ne vem, kako vsaditi to debelce in kako ga vzgojiti."

Vprašal je človek:

"Imaš motiko in lopato?"

"Imam"!

"Prinesi mi motiko in lopato."

Mlinar je prinesel človeku, kakor je želel.

Zopet je vprašal človek:

"Pokaži mi, kje hočeš, da bi rasteš šipek?"

Pokazal je mlinar na tisto mesto, kjer rastejo sedaj rdeči nageljni tvoje hčerke.

Vsadil je človek tam šipkovo debelce, privezal ga h kolu, da bi ga, mladega in slabotnega, ne zlomil vihar, pobožal ga v slovo in odšel.

Nikdar več ni videl mlinar tistega človeka. A pozablj ga ni do svoje smrti.

Šipek pa je pognal korenine, razvil liste in ko je zacvetel prvič, se je mlinar razveselil njegovih rožnatih cvetov. Tako krasni so bili in tako nežni, kakor je krasna in nežna sama hvaležnost iz hvaležnega srca porojena.

Tedaj je mlinar glasno pohvalil spomin tistega človeka, ki mu je daroval šipek in mu ga zasadil.

Ljubil je mlinar tisti šipek in dobro je bilo šipku. A mlinar je umrl. Drug prebivalec se je naselil pri meni. On ni ljubil rož in vrta, zakaj žganje mu je bilo veselje.

Od tistega dne ni nikdo pogledal na šipek, nikdo se radoval njegovih cvetov. Zapuščen je raste, trpel v burji in dežju, v zimi in vročini. Nikdo mu ni postavil polomljenega kola. In tako je bilo, mesto da bi kol podpiral in ščitil šipek, je on držal tisti polomljeni kol in ga čuval, da se ni, mrtvec, zgrudil na zemljo. Po zimi ga ni nikdo zasipal z listjem in slamo, nikdo ga v vročini napojil. V hudih mrazovih mu je odmrzavalo deblo in veje so se lomile pod snegom. Če bi ne bilo krepkih korenin, poginil bi bil.

Otroci mlinarja, ki mu je bilo žganje veselje, niso spoštovali cvetja čipka. Oni niti očeta niso spoštovali. Brezobzirno in sirovo so trgali tisto cvetje s celimi vejami in jih prodajali mimogredočim za sramotno ceno. Kupovali so jih fantje dekletom. A dekleta so jih zatikala za nedrija zato, ker so jim jih dajali fantje, a ne iz ljubezni do lepote. Zato se cveti tudi niso držali tam, za nedriji deklet, ker ni bilo tam ljubezni, ki je lepota, nego strast, žgoča, od katere so veneli cveti in padali na prašno, blatno cesto.

Zaradi trpljenja, katerega je preživljal šipkov grm, se je hitro staral. Deblo se mu je krivilo, skorja je postala raskava. Ljubezni, ki bi mu lajšala življenje, mu gladila deblo, ni bilo.

In umrl bi, da se ni zgodilo tako, da je žganjica pognala mlinarja izpod moje strehe . . .

(Konec prihodnjč.)

ANTON KRISTAN:

AMERIŠKI VTISI.

Pisano za "Življenje in Svet" v Ljubljani in za "Proletarca".

(Nadaljevanje.)

Jugoslovanska diplomatska zastopstva.

Jugoslavija je prevzela kot dedščino male Srbije njen diplomatski in konzularni zbor, ki se je instaliral v časih, ko so imeli še srednjeveške nazore o nalogi poslanikov in konzulov v tujih državah. "Reprezentacija" je bila prva in poglobitna zahteva. Poslaniška mesta so se zasedala po političnih vidikih ali v smislu protekcije, kakor so bila v Avstro-Ogrski privilegij aristokracije. Takim ljudem ni bilo mar za socialna vprašanja izseljencev ali za trgovinske in industrijske interese; take zadeve so jim bile po večini španska vas. Današnja doba pa zahteva vse kaj drugega. Kakšna bodi nova diplomacija, so pokazale nekatere manjše države, n. pr. Češkoslovaška. Mi smo žal na tistem mestu, kjer smo bili pred tridesetimi leti, ko se je slepo kopiralo brezdelje diplomatov velikih držav. V Zedinjenih državah smatrajo naši izseljenci (tako slovenski kakor hrvaški ter srbski iz Vojvodine) naše konzulate za — srbske. Vse je v cirilici. Kje pa so se slovenski ljudje pred 10—20 leti učili cirilice?! Pa še tisti birokratizem, o katerem smo že govorili. Treba bo temeljito izpremeniti nazore o službi in nalogah naših zastopnikov v širokem svetu, če hočemo, da so boljše i v domovini i med našimi kolonisti v tujini. Amerika pa je v tem pogledu še poglavje zase.

Racionalizacija trgovine.

Od marca 1. 1922 deluje v Ameriki zavod "Merchants Service Bureau", ki se peča z najrazličnejšimi vprašanji trgovine.

Kot temelj dobičkanosnega dela se označuje izšolanje spretnih in sposobnih prodajalcev. Zares se je zadnja leta prodavanje v trgovskih lokalih dokaj poenostavilo, ker se je silno razmnožilo število onih predmetov, ki se prodajajo v zavitkih, steklenicah, dozah — skratka: povsem adjustirani. Vendar se smatra, da je poglobitna teža trgovine v pravilnem prodajanju. Poznavanje blaga je Američanom podrejene važnosti.

Merchants Service Institut pošilja posebne potovalne učitelje, ki seznanjajo trgovce z najnovejšimi metodami in z novimi izkušnjami. Sestavili so statistiko, ki je dognala, kako porabi prodajalec svoj delavnik. Tole pravi:

10% gre za nepotrebno govorjenje, 30% za hojo, 15% za lenuharenje, 15% za delo v skladiščih, 15% za urejevanje in pospravljanje, 15% za prodajanje.

Pravo udejstvovanje prodajalca zavzema šele sedmi del njegovega delavnika. Prodajalec tedaj porabi toliko časa za prodajanje kakor za lenuharenje.

Tudi so statistično ugotovili, kaj in v kolikih odstotkih je krivo, da se trgovini odtujijo odjemalci. Dognali so, da je poglobitni vzrok v trgovini zaposleno osobje in sicer:

Zaradi malomarnosti 23.5%, zaradi zmot 9%, zaradi goljufije 9%, zaradi vsiljivosti 8%, zaradi predrznega obnašanja 8%, zaradi nepotrebno počasnosti 6.5%, zaradi nezadostnega poznavanja blaga 3%. Potemtakem je za 67% odgovorno osobje.

Racionalizacija je — kakor vse kaže — strašna

stvar. Racionalizacija naj povzdigne promet, zniža stroške — vse pavze, vsi odmori naj se črtajo. Človek poslušaj kakor stroj! Večje plače uslužbencev in cenejše blago imajo izvir v napačno oziroma neproduktivno porabljenih minutah.

Taka je in taka hoče biti Amerika!

Statistika mezd.

Mednarodni delavski urad v Ženevi je nedavno sestavil *statistiko delavskih mezd*. Indeksove številke življenskega stanja so iznašale v drugem polletju l. 1926; v Zedinjenih državah ameriških 175, na Angleškem 172, na Švedskem 171, na Holandskem 171 in v Nemčiji 142. Kakor je videti, so stroški življenskega vzdrževanja — izvzemši Nemčijo — v evropskih državah zlate valute precej enaki nivoju severne Amerike. Zaslužki delavcev v Angliji, na Švedskem, v Nizozemski in Nemčiji pa iznašajo jedva tretjino oziroma četrtino tega, kar dobe delavci v Zedinjenih državah ameriških. Tedenska mezda zidarja znaša v USA 72 dolarjev, v Londonu 20 dolarjev, v Stockholmu 20 dolarjev 16 centov, v Amsterdamu 15 dolarjev 36 centov in v Berlinu 14 dolarjev 40 centov. Železolivar prejema tedensko v Filadelfiji 46 dolarjev 50 c., v Londonu 16 dol. 15c v Stockholmu 13 dol. 20c. v Amsterdamu 11 dol. 20 c. in v Berlinu 10 dolarjev 80 c. Mizar dobiva tedensko v Filadelfiji 65 dol., v Londonu 20 dol. 10c., v Stockholmu 15 dol. 60 c. v Amsterdamu 13 dol. in v Berlinu 11 dol. 70 c.

V teh številkah človek, ki jih zna čitati, veliko vidi. V prvi vrsti pač odgovor na vprašanje: Ali je za povzdigo splošnega gospodarskega stanja potrebno, da dobe delavci za svoja dela kar najboljše plače?

America — docet!

Delavske unije.

Ameriške *delavske Unije* niso strokovne organizacije v našem srednje-evropskem smislu. To so nekakšne korporacije, ki so si s svojim delom ter dolgoletnim obstojem pridobile v gospodarskem življenju veliko moč in imajo ogromna materialna sredstva.

Postati član ameriške delavske Unije je zelo težko, našim ljudem skoraj nemogoče. "Unijsko" delo je dobro plačano, mezde se ravna po posebnem dogovoru in unijska podjetja so povsod na dobrem glasu. Med našimi delavci pa Unije niso priljubljene; čul sem najrazličnejša mnenja o unijskih uradnikih, češ, da so birokratje in bogve kaj še. Prepričati se, kajpak, nisem mogel več nego o tem, da naši strokovnjaki, zavedni delavci, res ne morejo postati člani Unij povsod kjer bi hoteli in želeli. Delajo v "odprtih" (neunijskih delavnicah in tudi v neunijskih rovih). Plače neunijskih delavcev so seve precej drugačne od plač, ki jih navaja statistika mednarodnega delavskega urada. Čemu Unije tako nerade sprejemajo oziroma zakaj odklanjajo sprejem novih članov, zlasti evropskih priseljencev? Navajali so mi mnoge vzroke, med njimi, da so nezanesljivi, da bi utegnili škodovati pri raznih glasovanjih in odločitvah, ker ne poznajo navad v deželi, dalje, da niso dovolj izobraženi in podobno. Vstop priseljencev, ki bi mogli samo ovirati delo Unij, se v glavnem ne želi zaradi tega, ker je treba za članstvo v delavski Uniji znatno več delavskih izkušenj, nego jih imajo kmetiški sinovi iz evropskih držav, ki niso preje nikoli slišali o strokovni organizaciji ter so še preveč podvrženi konfesionalnim in drugim vplivom.

Dejstvo pa je, da ameriške delavske Unije nimajo

umevanja za vse tiste naloge, ki so bistvo naših srednjeevropskih strokovnih organizacij, katere z vso ljubeznijo in energijo vzgajajo novo sprejete člane in jih seve rade sprejemajo.

Klubi.

Družabno življenje v ameriških velemestih se razvija v *klubih*. Kdor ni včlanjen v tem ali onem klubu, je precej osamljen. Klubi pa so zelo številni. Framazoni imajo ogromno organizacijo. Nekatere lože so zase, druge so v zvezi z ostalim svetom. Tudi delavci in kmetje so člani raznih lož.

V Evropi poznajo ameriško družabno organizacijo "*Rotary International*", ki jo je ustanovil Pavel P. Harris, odvetnik v Chicagu. "Rotary" je po svojem bistvu organizacija, ki naj po ameriško izravnava velika nasprotja. Obogati sebe in služi hkrati drugim! Iz tega gesla je nastala fraza: "*High ethical standards in business and professions*" (Visoki etični principi v trgovini in obrti). Ta organizacija zapoveduje svojim članom, da se morajo vsaj enkrat na teden sniti in se porazgovoriti o temeljnih načelih organizacije.

Ustanovljena je bila 25. februarja l. 1905 v Chicagu. Danes obstoji v 42 severoameriških državah 2600 klubov. Razširila je svoje delovanje tudi preko meja Zedinjenih držav ameriških. Njene veje segajo celo v Evropo. Nedavno se je vršil v Pragi internacionalni kongres te organizacije.

Američani so dovzetni za vse novo in bizarno za vse ekscentrično ip doslej še neznano. Človek strmi ob navdušenju, ki ga vidi n. pr. ob boksarskih nastopih. V Chicagu je gledalo do 100,000 ljudi orgije boksanja. Dva moža se pretepata, bijeta, tolčeta (to se imenuje "boj za svetovno prvenstvo") in stotisoči, da, milijoni so, ki z naslado poslušajo v radiu udarce, stok, vzklike, ploskanje, pritrjevanje in vpitje. Kako vneti so pri tem ljudje in kako sodelujejo, priča dejstvo, da je ob nedavni rokoborbi med Tunneyem in Dempseyem dvanajstim ljudem nehalo utripati srce. Umrli so od silnega vznemirjenja . . .

Tiste ure, ko se je vršilo to medsebojno pretepaštvo, ki je prineslo zmagovalcu 1 milijon dolarjev, premagancu pa pol, je bil ves promet od železnice do telefona, brzjava in radia v službi boksarske publike.

Da, "*America docet . . .*"

(*Dalje prihodnjič.*)

***

Buffalo v New Yorku beleži socialistično zmago.

V mestu Buffalo, N. Y., ki ima nad pol milijona prebivalcev, je bil izvoljen za predsednika mesnega sveta Fred C. Perkins s 74,847 glasovi. Njegov protivnik jih je dobil 51,041. Perkins je v Buffalu splošno znana osebnost; proglašča se za socialista in deluje kot tak, ni pa član stranke. Socialistična stranka v Buffalu se je izrekla zanj ter ga kandidirala. V kampanji za njegovo izvolitev je povabila med drugimi tudi milwauškega župana s. Hoana, da je nastopil na par shodih. Reading in Buffalo sta pokazala, da so socialistične zmage mogoče, ako hočejo socialisti delati organizirano v svoji stranki in v kampanjah agitirati tako kot agitirajo tisti, ki hočejo zmagati.

Newyorške volitve in socialisti.

Socialistična stranka v New Yorku že dolgo ni imela tako živahne kampanje kakor za aldermanske volitve dne 8. novembra. Razun aldermanov je bilo za izvoliti tudi nekaj sodnikov in poslancev v newyorško zakonodajo. Registracija volilcev je bila nižja kot pri prejšnjih volitvah, kar znači, da zanje ni vladalo tisto zanimanje kot tedaj kadar je treba izvoliti župana, governerja ali predsednika.

Newyorški demokratje imajo politično organizacijo, ki je znana pod imenom Tammany Hall. Vsa moč demokratske stranke v New Yorku je zapopadena v mašini Tammany. Mesto New York je pod popolno oblastjo demokratov. V nobenem drugem ameriškem mestu nima ne ena ne druga stranka tako perfectne, tako delavne in tako korumpirane politične mašine kakor jo imajo demokratje v New Yorku. Sredstva, ki jih imajo na razpolago, so ogromna. Paradirajo s politiki, kot sta npr. newyorški gubernier demokrat Alfred Smith in newyorški župan Walker. Oba sta popularna, posebno prvi, ki je naravnost oboževan. Tammanisti se že od l. 1925 pripravljajo, da na prihodnji konvenciji demokratske stranke Smithu sigurno izvoljujejo predsedniško nominacijo. Na zadnji mu jo niso mogli, toda so zavlekli konvencijo teden dni, in le čas jih je primoral na sporazum za tretjega kandidata.

Dne 8. nov. so v New Yorku zmagali demokratje, v nekaterih okrajih samo z nepoštenimi metodami. Okrožjam, ki so gosto obljubena, v katerih stanuje tisoče in tisoče revežev, ki so danes tukaj jutri tam, je volitve težko kontrolirati. Stranka, ki ima kontrolo, lahko napolni seznam volilcev z imeni ljudi, ki sploh nimajo pravice glasovati, ali pa jih niti ni. Imajo pa jih v rezervi zato, da prištejejo k pravim glasovom za njihovo mašino tudi nepravice, kjer pa morejo, ukradejo glasove opoziciji.

Načelnik volilnega biroja v New Yorku, ki ni socialist ampak demokrat, je priznal, da verjame socialistom, ki trdijo da jim je bilo ukradenih več tisoč glasov samo v dveh okrajih. To ni nič novega, je dejal on, in to njegovo tolmačenje ter priznanje so pričeli razni newyorški dnevnikarji. Za municipalnega sodnika je kandidiral socialist Jacob Panken, ki je bil prvič izvoljen v ta urad pred desetimi leti. Mnogi newyorški listi so hvalili njegovo pravičnost in v kampanji so ga večinoma vsi indorsirali. Tammany pa je spustila svojo organizirano mašino v okraju v katerem je kandidiral Panken, in ji ukazala: Porazite ga!

Za Pankena so po volitvah našteali 17,399 glasov, za njegovega protivnika demokrata Raimo pa 24,587.

V 23. distriktu je kandidiral v postavodajo socialist Solomon; njegov protivnik demokrat je zmagal s 300 glasovi večine. Socialistična stranka trdi, da je Solomon izvoljen in da je demokratova zmaga goljufija.

Vzlic tej taktiki demokratov so socialisti od zadnjih volitev napredovali za okrog 7,000 glasov. Socialistični kandidatje za aldermane so jih dobili 52,987, ali 6,808 več kot l. 1925.

V Bostonu, Mass., socialistična stranka pri mestnih volitvah že 10 let ni imela kandidatov. Volilni zakon je tako zaokrožen, da manjšinskim strankam onemogoča priti na glasovnico, ako nimajo za seboj močne politične organizacije, velikih gmotnih sredstev in tisoče podpisov na peticijah. Vzlic tem oviram je soc.

stranka koncentrirala svojo kampanjo v 14. okraju, v katerem je nominirala za aldermanskega kandidata Josipa Bearaka, ki je dobil 2,147 glasov, njegov protivnik republikanec Ruby pa 3,773. Bearak je torej na drugem mestu; demokratski in drugi kandidatje so daleč zadaj. V New Yorku je Panken dobil 10,000 glasov več kakor republikanec, in tudi nekateri drugi socialistični kandidatje so prišli na drugo mesto. Socialistični uspehi pri teh volitvah so razveselili vse strankine kroge in druge napredne elemente, ki žele, da zraste močna opozicija, ki bo vplivala kakor strog varuh na politični in gospodarski razvoj te dežele.

***

Poročilo o barbertonski konferenci J. S. Z.

Nad 50 sodrugov in somišljenikov socialističnega pokreta se je udeležilo konferenca JSZ, ki se je vršila v nedeljo 30. oktobra v Barbertonu, Ohio. Zastopali so socialistične klube in društva Izobraževalne akcije JSZ, iz raznih krajev tistega dela države Ohio, ki spada pod delokrog te organizacije. Reprezentiranih je bilo šest klubov in osem društev, izmed slednjih sedem SNPJ, in eno SSPZ. Zborovanju je predsedoval John Kregelj, zapisnikar pa je bil Anton Mravljje. Prihodnja konferenca se vrši v West Parku. V podporo Proletarcu je sklenila prispevati \$30, in ob enem polovico eventualnega preostanka priredbe, ki se vrši vsakikrat večer pred konferenco. Konferenca je nadalje prispevala \$10 v podporo premogarjem, \$5 v podporo coloradskim stavkarjem in \$5 v pomoč borečim se premogarjem na vzhodu.

Važen je tudi sklep, da se Konferenca obrne na vsa društva tega okrožja za pristop v Izobraževalno akcijo.

Večer pred konferenco je priredil barbertonski klub JSZ, veselico, ki proporcno ni bila tako dobro posečena kot zborovanje naslednji dan, bila pa je vzlic temu dobra. Iz Girarda je prišlo 16, in iz Clevelanda deset sodrugov, ki so bili tudi na zabavi. Zastopane so bile tudi druge naselbine; razpoloženje je bilo vseskozi neprisiljeno.

Iz tega je razvidno, da je bila barbertonska konferenca uspeh, in da se te vrste organizacije razvijajo bolj in bolj v reprezentativne enote vsega našega naprednega udejstvovanja. Socialistični klubi, katere tvorijo naši najnaprednejši aktivni delavci, in napredna podporna društva imajo v takih zborovanjih vez, ki bi jo drugače ne bilo — Poročevalec.

(Zapisnik konference bo priobčen prihodnjič.— Ured.)

Papagaj pravi

Kjer babe ronajo, je povsod slabo. Že itak ni nobena nič prida. Moja mora tako plesati kot jaz godem.

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Anton Grdina je govoril.

Anton Grdina je v KSKJ. velika glava, smatran je za enega najboljših med dobrimi.

Tone je tudi govornik, prav zares. Prvič sem ga slišal v nekdanji Hoerberjevi dvorani v Chicagu. Bilo je med vojno; Tone je prišel ravno iz Washingtona. "Dragi moj poslušalci, bil sem v knjižnici, to je v library v Washingtonu, in tam sem videl toliko, toliko knjig —" in nato je pripovedoval le, da toliko knjig ni še nikoli videl. Tedaj sem tudi spoznal, da človek lahko postane moder in izobražen, če knjige gleda. Preje sem mislil, da jih je treba tudi čitati. Dne 6. novembra je Tone govoril v Chicagu na prireditvi Slovenske ženske zveze (organizacija katoliških žen). "Amerikanski Slovenec" z dne 10. nov. je njegov govoril priobčil pod posebnim naslovom, ki se razteza preko dveh kolon. Torej smatrajo njegovo izročilo za zelo važno. Prepisan od pike do pike, se takole začnja:

"Veleč. gg. duhovniki, velečastni gost in prijatelj zastopnik Kraljevine Jugoslavije g. Jankovič in njegova gospa, spoštovane glavne odbornice in delegatkinje SZZ., sestre in bratje! — V veliko čast si moram šteti, da se nahajam v tej prijazni in odlični družbi ta večer. Pristrčno pozdravljeni prav vsi."

Nato je začel "razvijati" govor, v katerem pravi, da so nas Jugoslovane preje razdvajali Turki in Germani, sedaj pa lastni bratje, tisti namreč ki so "od vere odpadli".

In to je, vidite! Preje so nas razdvajali Turki in Germani, da se nismo Slovenci, Hrvati in Srbi ljubili kot en narod, sedaj pa naši lastni bratje, ki so od vere odpadli. Vzrok je odkrit in ga je treba odpraviti. Priporočam bratom, ki so odpadli od vere, da se povrnejo v njeno naročje in vse bo dobro.

"Delavec" konstatira, apelira in "vprašuje".

Od Antona Grdine pojdimo nekoliko v vas k "Delavcu". To je listek, ki izhaja namesto pokojne "D. S." katero so socialisti — "uničili". Urejuje ga naš dobri znanec, veliki rrrrrrrr, kakor bi rekel pueblski Old Timer, ki se pri vsem svojem r-r-r-r še celo zabava. "Delavec", kot je razvidno iz imena, je namenjen — ne vem natančno, ampak zdi se mi, da delavcem. Piše za delavske interese, kar pokazuje med drugimi sledeča notica v številki z dne 10. nov.:

"Delavski prijatelj Cainkar je tak prijatelj, da pomaga premogarskim baronom uničiti rudarske delavce. Anton Kristan je tudi prijatelj v taki meri, da komandira svojim uslužbencem, da morajo razbiti pekovsko stavko".

To je način "urejevanja", katerega se poslužuje. Ni duhovit, ni ne za smeh, ne za jok.

Isti listič v isti številki vprašuje "Proletarca":

"Ali je res ali ni, da je A. Kristan obogatel na račun delavskih žuljev?"

Ali je res ali ni, da njegovo premoženje presega čez milijon dinarjev ali štiri milijone kron?"

In potem zavpije: "Odgovorite, če imate pogum!"

"Če ne odgovorite, bomo smatrali, da z molkom priznavate, da smo imeli prav, ko smo povedali, da je A. K. milijonar."

Če veste, čemu vprašujete? Ako ste njegovo imovino tako točno prešteli v dinarjih in kronah, čemu še nam naprtiti delo, da bi šteli?

Jaz rečem le, da je A. K. bolj pošteno prislužil svoje "milijone" kakor pa Ernest svoje krone, dinarje, šterlinge, marke in dolarje. Tone je nekaj napravil, nekaj zgradil, ljudi nekaj naučil, Ernest pa je kakor paglavec, ki nagaja vozniku s tem, da mu meče reči pod kolesa.

K. S. K. J., glasovanje in špetir.

V KSKJ. imajo veliko rabuko, ki so jo prvotno skušali prenesti vso v SNPJ. Priznam, nekaj jim je uspelo, kajti vpliv žegnane besede sega tudi v SNPJ. Špetir tam pa je ostal, se večal, povečal in zrastel tako, da ga niti pogrebnišnik ni mogel spraviti v rakev. Referendumi, dopisi, kreg, razkritja, komišen, končno Černe — za božjo voljo, kaj delate — je klical Grdina! Nato pa se je razjezil, se spomnil diktatorjev, in rekel: Vidim da je velik del našega članstva brez vsakega razuma. Ne zasluži drugega, kakor da ga krotiš! In je izdal ukaz: Glasovanja razveljavim, ker vas ni bilo zadosti, ki ste se ga udeležili. Dopisov o kregu ne bomo več priobčevali!

Ameriški Kranjci so postali stari, sitni, zabavljaje je edino kar jih še zabava. Sreča zanje, da imajo glavne odbore. Posebno še za fajmoštra v Sheboyganu.

"Komišen se dobi—"

Černe v svojem "Gladiatorju", style ala holadrija drom—bum bum bum—jupajdi ja Jupajda (dobesedno vzeto iz njegovih pesmi v treh različnih številkah) piše o komišnu in o vsem kar spada in ne spada zraven. On si lasti zaslugo, da je odkril sejmarsko kupovanje bondov v KSKJ. Plačevali so bonde drago, kupovali neprevidno, in "jemali komišen". Černe je napravil v katoliški jednoti kraval radi tega ker je sedel in deloma še sedi v prvi klopi. Sedaj je obtožen, in porotni odbor nad vse katoliške "bratske" organizacije mu svetuje, naj pove, kdo in koliko je dobil kdo komišna. "Komišen se dobi", odgovarja Černe. "Mr. Zalar in Mr. Thompson (agent firme Allyn) naj povesta koliko in kdo ga je dobil." Denar je hudo zapeljiva stvar, ki zmoti take ki k maši hodijo in one ki ne hodijo.

"15.000 komišna pri S. N. P. J."

"REV." Černe piše: "Mr. Aleš poroča v Prosveti, da bodo od sedaj zanaprej kupovali obveznice na borzi, in da bo Jednota letno na dobičku \$15,000. Slavna gospoda, to je komišen, do katerega vas je prisilil Černetov "Gladiator". Povejte članstvu, kje je ta komišen bil prejšnja leta, ker ga niste vknjižili . . . Vse izgleda, da ste imeli v glavnem uradu same tatove ali pa je vladala popolna nezmožnost . . ." Sedaj ste sami pripoznali, da se komišen dobiva . . ."

"Rev." je torej dobil manjjo komišinizma. V to lažbo mu pošepetam, da se je Aleš boril za boljši sistem pri nakupovanju bondov precej dolgo predno je sploh kaj vedel o Černetu. — K. T.

Jugoslavija --- kaj ima in kaj nima. --- Nekaj pojasnil.

Poročilo iz Ljubljane.

V naravnost neverjetni vojski, ki jo je povzročil početek prijateljskih vezij med *SNPJ.* in pa Zvezo gospodarskih zadrug v Jugoslaviji s sedežem v Ljubljani oziroma z njeno denarno centralo "Zadružno banko v Ljubljani" se slišijo celo sem stvari, ki so za pametnega človeka naravnost — absurdne, gorostasne in naših ameriških rojakov nevredne.

Najprej poglejmo kardinalno trditev: "da je za ameriški denar vlagati v evropske države nevarna igra".

Denar cirkulira. Vsakemu otroku je iz ljudske šole znana povest, ki jo pripoveduje star "cekin". Povsod je bil: v vseh deželah je ogledoval krasote mest, zabavišč, stanovanj, bil je v rokah belih, rujavih in črnih — stari in mladi so ga nosili v rokah. Vozil se je po železnicah, ladjah, kočijah in avtomobilih . . . Kdor potuje, rabi denar. Ker pa je neprijetno in — recimo — tudi nevarno nositi v žepih in kufrih zlato in srebro ali pa cele svežnje bankovcev, so si ljudje izmislili čeke, nakazila, menice, da na njihovi podlagi dobe denar tam kjer ga bodo rabili. Sprva se je to vršilo bolj "po domače". Veliki trgovci so si medsebojno zgovorili medsebojne kredite. Pozneje je to postal povsem samostojni posel, in ljudi, ki so se s tem pečali so nazivali *bankarje*. Promet pa je s civilizacijo in razvojem gospodarstva na sploh postal tako velik, da ga niso mogli posamezniki več obvladati: morale so nastati družbe, ki so dobile ime "banke" in ki so vnovčevale po medsebojnem dogovoru medsebojne nakaznice ali čeke.

Če gre Amerikanec v Evropo, gre k svoji banki in si da izstaviti nakaznico ali ček na eno ali več evropskih bank, ki mu na temelju izkaznice ali čeka izplačajo potrebni denar. Prav tako trgovec, ki rabi iz Evrope kaj blaga, ne nese denarja v Evropo, ampak pošlje prodajalcu v Evropo ček svoje banke oziroma naroči svoji banki, da to stori.

Ameriški dolar ostane vedno v Ameriki, ker je to samo ameriško plačilno sredstvo. Nakazila (čeki) med Evropo in Ameriko se vedno medsebojno izravnavajo, ker vedno Evropa rabi ameriške čeke in Amerika vedno evropske. Je že tako in bo, dokler ne bo svet zaplankan tako, da bomo samo v zrak gledali in se med seboj ne bomo več poznali.

Kam se pa denar nalaga? Tja, kjer se ga potrebuje. Evropa je včasih zalagala denar po celem svetu. Posebno Francija in Anglija. Po svetovni vojni je stopila na plan tudi Amerika in v Evropi ni države, kamor bi Amerika ne ponudila denarja. Ameriški kapitalisti prav dobro vedo, kje je denar varen in seve smatrajo med tiste, ki se jim prav lahko posodi — prav na prvem mestu *Evropa*. To ve vsak otrok: da bi Amerikanci smatrali afriške zamorce ali pa azijske ali avstralske Malajce za boljše dolžnike kot industrijske Evropejce, ne sme misliti niti nobeden povsem kratkoviden možakar . . .

Jugoslavija je v Ameriki najela veliko posojilo potom bankarske grupe Blair et Co. Čehoslovaška, Poljska, sovjetska Rusija, Italija itd. prav tako. In sklepajo se vedno nova posojila z Evropo in se še bodo, dokler bo svet tak kakoršen je sedaj. Jasno je

kot beli dan, da je trditev — "da je vlaganje ameriškega denarja v evropske države nevarna igra" — neverjetno *neresna* in *deplasirana*.

Daljša trditev, da je "Jugoslavija" kot država na robu propada in da je "Jugoslavija" država, v katero ni varno nalagati denar — seveda je zopet nekaj, kar je moglo nastati ali iz nepoznanja stvari ali vsled drugih, ne prav čednih, motivov.

Malo je držav, ki bi imele boljše gospodarske pogoje za obstoj kot jih ima država Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Nastala je po veliki svetovni vojni l. 1918. Njena površina meri 249,000 kv. km., prebivalcev ima po zadnjem popisu (l. 1921) — 12,017.323. V Jugoslaviji so največje *žitnice*: kje v Evropi so lepša žitna polja kot v *Vojvodini* (bivše ogrske dežele Bačka, Banat in Baranija se imenujejo Vojvodina). *Bačka*, ki leži med rekama Donavo in Tiso, je najplodovitejša pokrajina Evrope. Najbolj slovita bačka pšenica in koruza. Velikega slovesa je hmelj iz Bačke, riž okrog Kostura in Torže ter sladkorna repa. *Banat* meri 9,776 kv. km.; slovi po svoji "banatski" pšenici in vinu. Mesta: Bela Crkva, Velika Kikinda, Veliki Bečkerek, Pančevo, Čoka, Vršac, Beodra in Debeljaci so znana žitnim in vinskim trgovcem cele srednje Evrope. — *Baranja* se razprostira med Dravo in Donavo in je znana po vinogradstvu in poljedelstvu. Največje posestvo Belje je v Baraniji. Vrednost samo tega posestva se ceni na *1500 milijonov dinarjev*. Ko je bil generalni direktor tega posestva naš slovenski zadrugar Anton Kristan, je nosilo čistega 100 milijonov dinarjev . . .

V Jugoslaviji so ogromni gozdovi, glavno v Bosni, v Sremu, v Črni gori in v Sloveniji. *Bosna* meri 42,060 kv. km. Znana je po visokih planinah z visokimi gorami kakor Bjelašnica (2070 m), Treskavica (2090 m), Lelija (2030 m), in po lepih ravninah (n. pr. Posavina). Polovica Bosne so sami gozdovi. Ima mnogo rudnikov, ki producirajo letno nad 1,400,000 ton premoga. Vrednost gozdov v Bosni, ki so državna last, se ceni na *pet milijard dinarjev*, kar lahko vsak izračuna sam. Ogromna so tam gozdna podjetja. Največja sta: Steinbajs, ki je državna last in Eisler & Ortlich v Zavidovičih. — V Hrvatski in Slavoniji je Gorski kotor sam gozd, in po celem omikanem svetu slovi slavonska hrastovina, ki se jo eksportira za *doge* (za sode) po vsem svetu, zlasti pa v Južno Ameriko. Površine imata ti dve deželi 43,822 kv. km. Samo hrvatsko-slavonske imovite občine (enaajst jih je) imajo 1, 245, 476 jutrov gozdov, ki so bile precejnjene na 257 milijonov zlatih forintov. . . . Pri tej ceni se je ocenilo tudi ono, kar je pri razdelitvi premoženja nekdanje kraljske polkovnije pripadlo ogrski državi in po prevratu seveda Jugoslaviji; teh 493,000 jutrov gozda so precejnili na 128 milijonov zlatih forintov, ki sta bila dva za en dolar!

Po statistiki ima Hrvatska in Slavonija $7\frac{1}{2}$ milijonov katastralnih jutrov zemlje; vzemimo, da je *1600 kvad. m* (eno jutro) vredno Din 1,000, lahko vsak izračuna vrednost te zemlje.

Srbija, Macedonija in Črna gora . . . Srbija je bila znana kot dežela bogate svinjereje, ogromnih gozdov in krasnih polj v dolinah Mačve in Morave. Srpske šljive in srpska slivovica so znane. Srpski rudniki; n. pr. Borski bakreni rudnik prideluje tudi zlato; bogati so tudi premogovniki. V stari Srbiji in Macedoniji je 31% (13.580 kvad. m) gozdov, 6% na oranice, 18% na pašnike, 7% na livade; ostanek je neploden.

Samo 502,000 ha je posejanih z žitom! — Ribolov je na Ohridskem in Dojranskem in Prenspsanskem jezeru. Ohridsko daje letno 500,000 kg rib, Dojransko 440,000 kg, Prespansko pa 50,000 kg. Največ je jegulj, postrvi in klinov. Rudniki so na Kopaoniku, Klepi, pri Kratovem itd. Kamenenega premoga se ceni v teh krajih na 700,000,000 (700 milijonov) ton.

Letno se pridelava v Macedoniji čahrov svilenih bub.

Črna gora je najsiromašnejša, vendar tudi tu so ogromni gozdovi v področjih Tare, Lime in Morače.

Slovenijo poznamo in vemo kako je.

Položaj Jugoslavije je prav ugoden, prav gospodarsko ugoden — le treba je časa, da se ta država, ki še 10 let ni skupaj, uredi. To moramo razumeti.

Priporočali bi tistim, ki se hočajo o Jugoslaviji najbolj informirati, da začno prebirati: Narodno enciklopedijo srpsko, hrvatsko, slovensko, ki izhaja v Zagrebu in je doslej izšlo že 20 snopičev; v nji dobe vse polno podatkov, ki jih potrebujejo. Priporočali bi pa tudi še sledeče knjige: I. Belin: "Problemi jugoslovanske valute"; Deželič S.: "Novčani zavodi Jugoslavije"; Nedeljković M.: "Naš valutni problem"; Ristič-Kosier: "Vodeče institucije v nacionalnem bankarstvu Bosne"; Sečerov S.: "Naše finansije"; Dr. Djuro Basariček: "Konec jedne laži" — in pa sledeče revije: "Narodno bogastvo", Zagreb; "Naše bankarstvo", Zagreb; "Privredni pregled", Beograd; "Nova Europa", Zagreb; "Ekonomist" Beograd; "Zadružni glasnik", Zagreb; in "Revue economique et financiere", Beograd.

V Sloveniji so po zakonu vse banke pod državnim nadzorstvom tako, da se mora k vsaki seji banke povabiti državnega komisarja. Prav tako se vse občne zbornice, letne zaključke bank, mora objavljati v Uradnem listu.

V Sloveniji se tudi vse drugače pazi na poslovanje bank kot drugod. Propadli banki nista imeli svoj sedež v Sloveniji: "Slavenska banka" je imela svoj sedež v Zagrebu, "Prva srpska zemljoradniška banka" pa v Beogradu. Tako v Zagrebu, kakor v Beogradu so še drugi zakoni, ker še ni izvršena v Jugoslaviji unificirana zakonodaja.

V "Slavenski banki" je bila krivda propada, da so jo dobili v roke dunajski židje, v beogradske Zemljoradniške banki pa je bila nepremišljena špekulacija povod njenega padca.

V Jugoslaviji je okrog 800 bank, izmed teh v Srbiji 347, na Hrvatskem 317, v Sloveniji in Bosni 80 bank. In če dve — tri vsled raznih vzrokov ne prosperirata, mar je to vzrok za trditve: "da so slabe in nesigurne?"

Ker je v takozvanih privatnih bankah bilo vse premalo kontrole, so se osnovala nove, ki se opirajo na gibanja, ki stoje za njimi: tako so nastale združne banke, obrtne, trgovske itd., ki imajo za ozadje in kontrolo *trdne organizacije*.

Tistim, ki hočejo o tem kaj več vedeti, priporočamo lepo delo v nemškem jeziku: "Das jugoslawische Bankwesen", ki ga je napisal Dr. B. Aleksander.

O proračunu jugoslovanske države bomo v kratkem obširneje pisali in dokazali, kako se številke proračuna imajo razumeti.

Seveda nečemo zagovarjati početja in delovanja nobene jugoslovanske vlade, le pojasniti hočemo, da se v Ameriki od gotovih ljudi o Jugoslaviji namenoma napačno poroča. Res je, da ima Jugoslavija precej nesposobne vlade, ki so pač produkt razmer. Socija-

listično delavstvo se v Jugoslaviji pač trudi, da se izpremene razmere v prid širokim plastem ljudstva. Država je bogata, zemlja plodovita, obširni so gozdovi — vsi pogoji so dani za dobro bitje in žitje. V rokah pa imajo državo pač za gotove reči premalo sposobni, za svoje koristi pa celo preveč sposobni gospodje.

Delavci in kmetje danes pri volitvah še glasujejo za tiste, ki za upravo države v ljudskem smislu niso še zreli, ali ki vedo, kaj hočejo. Kadar bodo pa delavci in kmetje razumeli, kje jih čevelj tišči, bodo pa seveda obrnili motiko . . .

Tako je v tem oziru v Jugoslaviji kot večinoma povsod; tudi v Ameriki je tako . . .

Če SNPJ. v Chicagu podpira tiste v Jugoslaviji, ki hočejo pomoči delavstvu do zmage, tedaj ji ni metati polen pod noge; nasprotno: podpirati jo je, ker dela prav in vrši samo to, kar je v redu in v korist članov SNPJ. in splošnih delavskih interesov.

***

Zavoženo gospodarstvo Anglije.

V prvih šestih mesecih l. 1927 so znašali izdatki Anglije blizu tri sto milijonov dolarjev več kakor pa dohodki. Deficit je torej velik in izgleda, da v tej polovici ne bo nič manjši. To je slabo za Anglijo in slabo znamenje za njeno konservativno vlado.

***

Ali je to problem moških ali žensk?

Statistični biro mesta Berlin poroča, da je v Berlinu 320,000 več žensk kakor moških.

V Berlinu je 18,000 gostilen, ali ena na vsakih 200 prebivalcev. Mestni dolg znaša \$106,500,000, ali \$25 na vsakega prebivalca, katerih je nekaj nad štiri milijone.

Tole mi ne gre v glavo:

Primojdunaj, da se mi čudno zdi! Lojze Pirc, Jerič, frančiškani, "šus purfla", lerpoba Bartulovič in Bingelj se bolj brigajo za SNPJ., dasi niso njeni člani, kot pa vseh 35,000 članov skupaj. Tako jo "ljubi-jo", da bi jo zadavili! Ne gre mi v glavo, čemu jim pomagajo celo člani SNPJ.! Strela božja, tem bo pa res treba povedati nekaj, drugače me ta vprašaj še zlomi!

GLASOVI IZ NASEGA GIBANJA.

DOPISI.

ALDERMANSE VOLITVE V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — V Clevelandu so imeli Slovenci v dveh okrajih (v III. in IV.) štiri aldermanske kandidate za volitve, ki so se vršile 8. novembra. Vseh kandidatov v tretjem je bilo 16 in v četrtem 18. V tretjem sta bila slovenska kandidata sedanji alderman Mihelič in Anton Garden. Prvi je kandidiral s podporo demokratske stranke, drugega so nominirali socialisti. V četrtem okraju so demokratje kandidirali slovenskega zobozdravnika dr. Mallyja, na neodvisni listi s podporo organiziranega delavstva pa je kandidiral Anton Vehovec.

Glasov v teh dveh okrajih, v katerima je slovenska naselbina ob St. Clairju in ona v Collinwoodu, so dobili:

3. DISTRIKT. 132 precinktov.

Količnik 3,856 — 6 se jih izvoli.

Finkle	5,704	Schneider	527
Gregg	3,314	Appleton	450
McGinty	3,242	Nickel	340
Fleming	3,198	Celebrezze	254
Bronstrup	2,791	GARDEN, soc.	190
Klawon	2,220	Hoffman	148
MIHELICH	2,184	Amter	86
Wing	1,527	Grubb Sr.	78

4. DISTRIKT. 243 precinktov.

Količnik 5,808 — 7 se jih izvoli.

Sulzmann	7,871	MALLY	2,026
Marshall	4,894	VEHOVEC	1,526
DeMaioribus	4,396	Thompson	1,122
George	4,090	Kenys	745
Potter	4,088	Linnert	540
Sanders	3,964	Moore	508
Goldman	3,668	Ruth	265
Green	3,303	Nickels	228
Kohen	3,122	Allen	110

Cleveland ima proporcionalni volilni sistem; vsako lahko glasuje za enega ali pa tudi za dva kandidata. Glasujejo s tem, da zapišejo poleg imena kandidata številko. Št. 1 pomeni, da je zaznamovani kandidat njihova prva izbira, št. 2 pa druga. Številke, ki jih navajam, so najbrž pri natančnejšem štetju nekoliko spremenjene, a pokazujejo vendarle, kako se je glasovalo.

Za aldermana Miheliča so takoj po volitvah poročali, da je mandat izgubil, pozneje pa ga je vendarle dobil v veliko veselje vseh ki so zanj glasovali in tudi slovenske naselbine.

V Collinwoodu je bil boj med slovenskima kandidatom zelo ljut. Mr. Pirčeva "Ameriška Domovina" je agitirala za demokratskega kandidata Mallyja in apelirala na Vehovca, naj se umakne. Slednji je imel podporo "Enakopravnosti" in naprednih elementov. Oba skupaj sta dobila 3552 glasov, in "A. D." jadikuje, da če bi jih dobil en slovenski kandidat, bi bil izvoljen. Toda ali bi jih dobil? Dr. Mally ni bil le slovenski kandidat, ampak kandidat demokratske stranke. Čemu naj se bi A. Vehovec umaknil demokrskemu kandidatu? Ali ne bi bilo prav tako pravilno, če

bi Vehovec apeliral na Mallyja, naj se on umakne, kajti Vehovec je bil bolj upravičen do kandidature v tem okraju kot pa dr. Mally. "Enakopravnost" ima prav, ko se v svoji polemiki opira na ta argument.

Anton Garden je dobil 190 glasov prve vrste. Dobil bi jih vsekakor več, ali ljudje so si mislili: Ker smo enkrat že izvolili Miheliča, izvolimo ga ponovno. Ako glasujemo za Gardena, pomeni glas manj za Miheliča. Vendar pa je dejstvo to, da je slovenskih volilcev mnogo in da je drugih v tem okraju še več ki bi jih morali skušati doseči. Kampanjo je vodil klub št. 27 in je storil kar je v danih okolščinah mogel. Lahko pa bi skušal v agitaciji tekmovali z drugimi, kajti Mihelič, Mally in Vehovec so jo imeli veliko veliko več kot Garden. Pred vsem je ovira socialističnim agitacijam pomankanje sredstev. Če bi imel klub št. 27 v kampanjskem fondu nekaj sto dolarjev, in bi šel z agitacijo za Gardena po vsem tretjem okraju, pa bi dobil če že ne več vsaj tisoč glasov. Tako pa gremo v volilni boj v znamenju "deficitizma", to je, brez vsake vere v zmago in v uspeh.

Socialisti so imeli tri kandidate v mestni svet in komunisti dva.

Socialistični so bili: glasov
Willert v prvem distriktu 1,268
Solomon v drugem distriktu 705
Anton Garden v tretjem 190

Skupaj 2,163

Komunistična kandidata Hacker v prvem in Amter v tretjem sta dobila 254 glasov. Če bi prišel na glasovnico tudi Joseph Martinek, bi število socialističnih glasov za štiri kandidate znašalo sigurno nad 3000. Kakor je delavstvo zmagalo v Readingu le z močno organizirano voljo in vztrajno agitacijo, tako bi lahko dosegli uspehe tukaj. Razmerje socialističnega in komunističnega sentimenta v tem mestu je razvidno iz števila oddanih glasov za ene kot druge, kakor sem ga preje citiral. Delavstvo bi podprlo našo listo, to je, naše kandidate, preje pa se morajo clevelandski socialisti ponovno organizirati ter začeti z delom.

STAVKA, UNIJA, PODPORA, NEZAVEDNOST.

SOUTH FORK, PA. — Mislim, da je to moj zadnji dopis iz tega kraja. Sila kola lomi; odločil sem se v Nanticoke, da poiščem pošten kos kruha družini, ki jo je treba na takem lovu zapustiti. Revščina je močno potrkala na vrata in vprašuje ne še toliko po hrani, ampak po obuvalu in obleki. Podporne organizacije zahtevajo svoje prispevke, treba je cent tukaj, cent tam.

Ali napredujemo, ali nazadujemo? Večina pravi: Nazadujemo. Ali ista večina dolži za nazadovanje druge, ne sebe, dasi je ona kriva. Preveč je še v oblasti slabih lastnosti, kot so nevednost, brezbriznost, lakomiselnost, sebičnost in druge. Vse bi se dale odpraviti, če bi delavec hotel misliti kot bi moral. Kaj ima od življenja človek, ki je preganjan iz kraja v kraj, ki se peha iz stavke v stavko, ki ga spremlja brezposelnost in druge nadloge? In čemu vse to?

Vsa bogastva so stvarstvo dela. Prirodne zaklade spreminja delo v porabnost. Vsega je na svetu do-

volj. Pa vendar živimo v bedi. Ne vsi, ampak milijoni po vsem svetu. Najboljše pa je onim, ki so nas vpregli, da delamo zanje, kadar se jim zdi, da nas rabijo.

Naj opišem nekoliko tukajšnje situacijo (v Ehrenfieldu, South Forku in Biberdalu). Ni lepo kritizirati, in nič ne bom zapisal žaljivega, pač pa resnico. Čemu so nam seje unijskega lokala? Njihova naloga kajne je, da rešujejo vse zadeve ki so v njegovem področju, da razpravljajo kako ga utrditi in kako voditi borbo proti arogantnim kompanijam. Pa ti prihaja na seje po par razdiračev pod vplivom likerja, ki zabavljajo vsevprek in povzročajo kravale in zmedo. Seja je zaključena brez da bi izvršila svoj pravi namen. Porabila je ure za prazne besede in morda nekaj mallega za rutinsko delo. Večini se mudi ven s seje, ne zna se poglobiti v dolžnosti do unije. Ne mislite, da se to tiče le naših ljudi. "Stoprocentneži" so ponekod najslabši. Zanimajo se za "prajzfajt" in sport, za drugega nič. Vprašaš tega ali onega: "Naroči se na American Appeal ali pa na New Leader." Izgovori so isti kakor med nami. Ampak da bi vsaj čitali vesti v drugih listih. Samo sport, sport.

O Ehrenfieldu sem nekaj že zadnjič poročal. Baroni so nam že tedaj zagrozili, dne 26. in 27. novembra pa so nas postavili na cesto. Niso vpoštevali ne starosti, ne narodnosti, ne vere! Govoril sem z nekim starčkom, ki je živel v naselbini 43 let trajno, a so ga postavili pod kap ravno tako kot mene, ki sem živel tukaj pol leta. Sodišča so se izrekla njim v prilog, in jim dale pravico izganjati rudarje iz stanovanj, ako "nočejo delati".

"Proč s politiko," vpijejo nekateri reveži, ki jim je vse preradikalno. Poljski duhovnik v tem kraju je tudi proti "politiki" in tolaži verne, da je vse — dobro in slabo — božja volja. Gre med ljudi in jim pridiga ne samo ob nedeljah, ampak tudi ob večerih, kadar imamo seje v poljski dvorani. Če bi bil unijski lokal bolj unija, bi lahko imel svojo dvorano.

V Biberdalu sem bil na seji lokala 3. novembra. Glavni govornik je bil predsednik okrajne unije drugega distrikta. Govoril je kot govore taki odborniki ob takih prilikah. Ohranimo naj unijo, to je glavno. Vprašali so ga, kaj pa podpora, in je dejal, da sedaj ni glavno podpora, ampak ohranitev unije.

Borba, borba, borba do zmage, pravijo organizatorji in jaz jih podpiram. Njihova naloga pa je ne nas samo navduševati, ampak onim ki vztrajajo v lokaliziranih borbah tudi pomagati. Govoril je tudi organizator Slivko, ki je v svojem navduševanju dejal da je celo pan Bog na naši strani. Seja je bila povoljno obiskana. Slovencev, razun par, ni bilo. Ako unija ne napreduje, če so voditelji slabi, je to krivda članstva, ker se ne zanima za seje. Nanje prihaja v "normalnih" časih le po par članov, odborniki vidijo, da se nihče ne briga, pa se potem tudi oni ne. Na ta način se zrinese na vodstvo dostikrat ljudje, katerim ni za unijo ampak za službe. — *Henrik Pečarič.*

DEBATA O TRANSAKCIJI MED S. N. P. J. IN ZADRUŽNO BANKO.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 20. novembra ob 2. popoldne bo v dvorani SNPJ. debata o vprašanju finančnih zvez med SNPJ. v Chicagu in Zadržno banko v Ljubljani. Vstop imajo samo člani. Predsedoval bo John Underwood, bivši predsednik gl. porotnega odbora SNPJ.; afirmativno stališče v prilog sklepov gl. odbora bo zastopal Frank Zaitz, negativno pa Matthew J. Turk, bivši gl. tajnik in dolgoletni uradnik SNPJ.

VAŽNA PRIREDITEV V SPRINGFIELDU, ILLINOIS.

SRINGFIELD, ILL. — V nedeljo 27. nov. ob 4. popoldne bo dramski odsek kluba št. 47 JSZ. vpriporil zanimivo šaloigro, kakršne še nismo imeli na našem odru. Videli jo bomo v Carpenters Hall. V prihodnji štev. bo objavljeno obširnejše poročilo, v tej pa vas opozarjamo, da pridete v omenjeno dvorano ne samo v "polnem številu", ampak vsi. — Ne bo vam žal. Več vam povem prihodnjič.—*Frank Krmelj.*

ALI VESTE . . . ?

CHICAGO, ILL. — Ali veste, da bo eden najvažnejših koncertov tekom leta v tej naselbini tisti, ki se vrši v nedeljo 27. novembra v dvorani SNPJ.? Brez posebnega uvoda vam toplo priporočamo, da si nabavite vstopnico v predprodaji ter pridete v dvorano najmanj pred tretjo uro. Koncert ki ga imamo v mislih, priredi pevski zbor "Sava". — *P. O.*

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec oktober 1927.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. stan. str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
COLORADO:							
Pueblo	4	4	..	2.60	\$.60	\$.60	\$. . . . .
ILLINOIS:							
Viriden	4	..	..	1.20	..	..	.40
Springfield	1	3	10	1.35	..	..	.40
Nokomis	..	..	48	..	..	..	..
Chicago (224)	6	3	..	2.85	..	..	.90
Waukegan	8	4	..	3.80	..	..	1.20
Chicago (1)	80	20	..	31.00	9.67½	9.67½	10.00
INDIANA:							
Clinton	4	..	..	1.20	.30	.30	.40
KANSAS:							
Cockerrill	7	..	11	2.10	.52½	.52½	..
MICHIGAN:							
Detroit	30	20	..	16.00	3.75	3.75	5.00
OHIO:							
Warren	8	5	..	4.15	..	..	1.30
Cleveland	60	..	..	18.00	..	..	6.00
Glencoe	10	4	4	4.40	..	..	1.40
West Park	6	..	..	1.80	..	..	.60
Collinwood	15	15	..	9.75	..	..	3.00
Barberton	30	..	..	9.00	..	..	3.00
Bridgeport	..	..	12	..	..	..	..
Neffs	8	..	..	2.80	..	..	.80
Power Point	..	9	..	..	12.07½	12.07½	..
PENNSYLVANIA:							
Herminie	7	1	..	2.45	..	..	.80
Grays Land'g	12	..	..	3.60	..	..	1.20
Farrell	9	2	..	3.40	..	..	1.10
Latrobe	4	8	..	4.00	..	..	1.20
Conemaugh	21	..	..	6.30	..	..	2.10
Burgettstown	5	..	..	1.50	..	..	.50
Canonsburg	12	..	..	3.60	..	..	1.20
West Newton	10	4	..	4.40	..	..	1.40
Renton	..	6	..	..	..	..	..
Avella	..	12	..	..	7.12½	7.12½	..
Skupaj	353	101	112	\$141.25	\$34.05	\$34.05	\$43.90

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. okt.	74	121	63
Prejeli tekom meseca	350	50	100
Skupaj	424	171	163
Razpečanih tekom meseca	353	101	112
Na roki 31. oktobra 1927	71	70	51

Tajništvo J. S. Z.

PO CLEVELANDSKI VOLILNI KAMPANJI.

CLEVELAND, O. — Naše zadnje občinske volitve dne 8. nov. so bile resnično "vroče". Shodov je bilo veliko, da človek ni vedel, kako bi se jim ognil. Socialisti seveda nismo bili usiljivi. Klub št. 27 je priredil v Slov. nar. domu shod, katerega se je udeležilo okrog 300 oseb. Predsedoval je znani naš socialistični govornik Matth Petrovich, govorila pa sta aldermanska kandidata Anton Vehovec, IV. distrikt, in Anton Garden, III. distrikt.

Udeležbe bi bila večja, da jo ni pokvarilo slabo vreme. Klub št. 27 je storil svojo dolžnost, nima pa še toliko članov, da bi lahko raznašali dežnike. Če ljudstvo v tem mestu v resnici hoče administracijo korupcije, naj jo ima. Mi se bomo borili proti nji, ne glede kolikšna je naša "manjšina". — J. P.

ZAHVALA DRUŠTVA "DELAVEC" ŠT. 8, S. N. P. J.

SO. CHICAGO, ILL. — Društvo "Delavec" št. 8 SNPJ. se iskreno zahvaljuje dramskemu odseku kluba št. 1 za sodelovanje, ker je na naši priredbi vprizoril sedaj že znano Ivan Molekovo dramo "Poročna noč". — Enako se zahvalujemo vsem, ki so prišli na predstavo ne le iz naselbine S. Chicago, ampak tudi iz bližnjih naselbin v Indiani in drugod. Veselilo nas je tudi, da so prišli na to priredbo tudi nekateri člani gl. odbora SNPJ., in za vljudnost ter sodelovanje jim izrekamo bratsko priznanje. — Za odbor priredbe, Frank Kosich ml., Jerry Triller, Tony Gorenc, Martin Wuksinich.

DOBROHOTEN NASVET.

V Chicagu ima vsakdo bogate prilike posečati shode, predavanja in debate o vseh mogočih rečeh. Nekaterim rojakom, ki zapravljajo svoj čas z intrigiranjem proti onim ki delujejo v raznih prosvetnih in drugih organizacijah katere služijo napredku, svetujem, da store sebi dobro, če se včasih res potrudijo na kakšno predavanje in debato. Naučili se bodo lepih manir v argumentiranju in odgovornosti, in si napolnili praznine z znanjem. Vstopnina je od 50c do dolarja. — K. T.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva socialistični in drugi klubi in zbori v mesecu oktobru kot sledi:

Štev. in kraj društva	Vsota.
10, SNPJ, Rock Springs, Wyo.	\$1.50
244, SNPJ., Kaylor, Pa.	5.00
50, SNPJ, Clinton, Ind.	2.00
214, SNPJ., Mullan, Idaho	3.51
83, SNPJ., Bingham Canyon, Utah	1.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
19, SNPJ., W. Mineral, Kans.	3.00
477, SNPJ., Cleveland, O.	3.00
382, SNPJ., Acosta, Pa.	12.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
559, SNPJ., Chicago, Ill.	5.00
126, SNPJ., Cleveland, O.	2.00
432, SNPJ., Miners Mills, Pa.	1.00
122, SNPJ., Aliquippa, Pa.	2.00
44, SNPJ., Conemaugh, Pa.	24.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
312, SNPJ., Cleveland, O.	2.00
568, SNPJ., Waukegan, Ill.	1.00
333, SNPJ., Blaine, O.	1.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
Slov. pevsko in izob. dr. "Bled", Conemaugh, Pa.	5.00

KLUBI J. S. Z.

69, Herminie, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	1.00
5, Conemaugh, Pa.	2.00
41, Clinton, Ind.	2.00
178, Latrobe, Pa.	2.00
114, Detroit, Mich.	24.00
1, Chicago, Ill.	2.50

Skupaj \$116.51

TAJNIŠTVO J. S. Z.

KONCERT PEVSKEGA "SAVA" ZBORA

v nedeljo 27. novembra

V DVORANI S. N. P. J.,

CHICAGO, ILL.

KONFERENCA J. S. Z. V WAUKEGANU, ILL.

WAUKEGAN, ILL. — Konferenčna organizacija JSZ., ki vključuje čikaško, waukegansko, milwauško ter sheboygansko okrožje, ni še tako utrjena kakor npr. ohijska konferenca (Cleveland) ter zapadno-pennsylvanska, vendar pa je na svojih zadnjih par zborih pokazala, da se razvija v reprezentativno centralo vseh naprednih elementov v prej imenovanih okrožjih.

V nedeljo 13. nov. se je vršila konferenca JSZ. v Waukeganu, Ill., na kateri so bili zastopani štirje klubi JSZ., sedem podpornih društev in eno kulturno, ki deluje pod okriljem socialistične organizacije, toda samostojno. Najzanimivejša stvar tega zbora pa je bilo dejstvo, da so se ga udeležila tri mladinska društva, torej MLADINA, od katere je odvisna BODOČNOST vseh naših organizacij. Zastopana so bila mladinska podporna društva SNPJ. iz naselbin Milwaukee, Waukegan in Chicago. Niso pa bila samo zastopana, ampak so bila vodilen element konference. Predsednik in zapisnikar konference sta bila izvoljena iz njenih krogov.

Prihodnja konferenca se bo vršila v nedeljo 29. januarja v Chicagu. Da pa bo zborovanje čim bolj plodonosno, so za prihodnjo konferenco določeni referati o volilni kampanji, o vprašanju naše mladine in nekaj drugih.

Za tajnika Konference je bil za bodoči termin izvoljen Peter Bernik, Chicago, Ill., za organizatorja pa John Suppanchick, Sheboygan, Wis. V nadzornem odboru so Vinko Ločniškar, Chicago, Louis Kužnik ter sestri Brence in Hodnik, vsi v Waukeganu, slednji dve od angleško poslujočega društva SNPJ.

Konferenci je predsedoval Louis Beniger, zapisnikar pa je bil Joško Radelj ml.

Popoldne, po konferenci, je vprizoril klub št. 45 JSZ. dramo "Njegov jubilej". Igrana je bila izborna. Razun te enodejanke so bile na sporedu razne glasbene točke, v katerih je nastopil pevski zbor "Sava" iz Chicaga, nadalje sestri Mayers in sestri Artach (Waukegan) in drugi, ki so sodelovali.

Predno se je začel izvajati ta spored, je nastopil Chas. Pogorelec, tajnik JSZ., ki je nam v kratkih obrih razložil pomen organizacij kot sta JSZ. in Izobraževalna akcija JSZ., in pri tem je izvajal, da je delavska organizacija kot taka popolna celota le, če smo povsod organizirani: politično, kulturno, strokovno in gospodarsko.

Ves program je bil fino izvajan, le žal, da prostrana dvorana ni bila napolnjena kakor bi bilo pričakovati. Zvečer, ko se je vršila veselica, pa je bila udeležba mnogo boljša. Zunanji gostje so se le težko poslovili od prijaznih Waukegančanov, kajti bili so v resnici vljudni. Na "Proletarca" nismo pozabili. Louis Kužnik je nabral v podporo listu \$21.42. Konference JSZ. so dokaz, da se naše delavstvo probuja in gre naprej. — *Poročevalec.*

Skrinja modrosti.

JAZ nisem Mojzes, ki bi mogel privedi delavstvo iz puščave. Ako bi jaz imel to moč, bi se dobil potem nekdo drugi, ki bi ga peljal nazaj v puščavo. Delavstvo samo ima moč, da se reši puščave in si ustvari obljubljeni dežel. — Eugene V. Debs.

Slabi časi, a niso za vse slabi.

Continental and Commercial Bank of Chicago nanzanja, da bo to jesen razdelila petdeset milijonov dolarjev dividende v delnicah svojim delničarjem. Zanje slabi časi torej ne veljajo.

ČLANSTVU KLUBA ŠT. 45 NA ZNANJE.

WAUKEGAN, ILL. — Članstvu kluba št. 45 JSZ. v Waukeganu in No. Chicagu sporočam, da se prihodnja seja vrši v nedeljo 20. novembra ob 2. popodne v S. N. D. Dnevni red bo važen in je potrebno, da ste vsi navzoči. — *M. J.*

PERUŠEK BO PREDAVAL V KLUBU ŠT. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — V petek 25. nov. po redni seji bo v klubu št. 1 predaval H. G. Perušek o svojih vtisih po zapadu in v Minnesoti. Vstop prost vsem.—*P. O.*

POZNA SVOJO HČER.

Soseda. — Ravnokar sem videla mladega fanta, kako je skušal poljubiti tvojo hčer.
Moderna mati. — Ali je uspel?
Ne.
O, tedaj ni bila moja hčer. (Answers, London.)

KAKO NESMISELNA ZAHTEVA!

Tramp. — Daj mi ves tvoj denar, uro in prstan. Vinjen kolovratež proti domu. — Ne dam, prijatelj, ne dam! Saj te niti ne poznam!

Zadružna Banka v Ljubljani

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%

vezane po 7%

Njene ameriške zveze so:

- 1.) S.N.P.J. v Chicagu.
- 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd.
- 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York.
- 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Za račun Zadružne banke v Ljubljani (Jugoslavija)

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

"DESETI BRAT" V SHEBOYGANU.

Prva predstava v sezoni 1927-28 dramskega odseka kluba št. 235 JSZ. v Sheboyganu, Wis., bo v nedeljo 27. novembra zvečer; vprizorjena bo Jurčič-Govekarjeva petdejska drama "Deseti brat"; s tem bo ustrezno splošni želji našega občinstva, ki bi rado videlo to igro na sheboyganskem odru. Več o nji spregovorimo v eni prihodnjih števil. Za sedaj bodi omenjeno le, da dramski odsek dela za čimboljšo predstavo, in da se diletantski zbor pridno uči. Popolnoma preurejena dvorana in oder nam nudi priložnost vprizarjati tudi večja dramska dela. Posebno pozornost polaga tokrat dramski odsek na scenerijo, ki bo ob priliki predstave "Desetega brata" nekaj, kar naše občinstvo v Sheboyganu dosedaj še ni imelo prilike videti.

Dramski odsek kluba št. 235 JSZ. vprizori razun te v tej sezoni več drugih iger, ker se zaveda važnosti, ki jo imajo dobre predstave za napredek naselbine. A ravno tako tudi ve, da je pri takem delu potrebno sodelovanje tistega občinstva, ki zna ceniti lepe, dobro vprizorjene igre. Kooperacija publike je zapopadena v prvi vrsti v tem, da poseča predstave v čimvečjem številu.

Predvsem jo opozarjamo na to-le: Kakor doslej, se bodo naše predstave začele točno ob določenem času, to je, ob pol osmih zvečer.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrežba točna.

Kdor ne bo na predstavi "Desetega brata", bo zamudil lepo priliko, kajti igra ne bo kmalu ponovljena. Upamo pa, da pridete v nedejo 27. novembra vsi na predstavo, in dvorana bo napolnjena kot na naših prejšnjih predstavah.

Za dramski odsek kluba št. 235 JSZ.,

Anton Zorman, režiser.

LISTNICA UREDNISTVA.

A. V., Chicago. — Poročilo o agitaciji priobčimo prihodnjič, ravno tako vaš odgovor "D."

Več dopisov in poročil je moralo iz te številke vsled pomankanja prostora izostati, kar naj nam prizadeti oprostite. Bodo priobčeni v prihodnji številki.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

"O TA MAČEK"

burka v enem dejanju

vprizori

dramski odsek kluba
št. 47, J. S. Z.

SPRINGFIELD, ILL.

v nedeljo 27. novembra ob
3:30 popoldne

v **Carpenter Hall**

East Adams in 7th St.

Sodeluje pevski zbor "Naprej", ki bo zapel par lepih pesmi.

Razun programa bomo imeli tudi
PLESNO VESELICO

Igral bo izvrsten orkester.

Vstopnina 50c; otroci do 16. leta v spremstvu staršev vstopnine prosti.

OSEBE V IGRI:

Anton Breznik, kapitalist. John Goršek, ml. Lojzka, njegova žena... Alojzija Simonič Jože, hišni sluga ..... Joe Ovca Dekla pri Brezniku.... Amalija Church Ivan Močnik, dunajski kuhar. Fr. Kermelj Polak, bratranec Breznika.... Anton Per

Vabimo rojake od tu in okolice, da pridejo na to predstavo in plesno veselico. Smeha, zabave in postrežbe zadosti za vse in vsakega.

MILWAUŠKI "NAPREJ" BO PEL NA RADIO POSTAJI WTMJ.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 20. novembra ob 9:45 zvečer bo pel soc. pevski zbor "Naprej" na radio postaji dnevnika "Milwaukee Journal" (WTMJ, 293.9-1020). Nastopil bo mešan in potem še moški zbor posebej.

V nedeljo 4. decembra vprizori v S. S. Turn Hall petdejanke "Legijonarji", ki vzbujajo mnogo zanimanja, in uverjeni smo, da bo tisti dan dvorana več kot napolnjena. Na sporedu so tudi koncertne točke.

Ko pišem to poročilo, je dobil "Naprej" že za okrog \$400 oglasov, katere nabira v knjižico programa priredbe. To dokazuje, prvič, da je "Naprej" še vedno tisti žilavi "Naprej" ki se drži pomena svojega imena, in drugič, da so milwaški slovenski trgovci in drugi pripravljeni pomagati zboru v njegovem delovanju na kulturnem polju. — P.

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hiše, stavbišča, zavarovalna proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izzemni terek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od
7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

MOHOR MLADIČ.

Prvič sem ga videl l. 1912. Bilo je pri Jos. Seliškarkarju na Elyju, Minn. Nič se ni videlo skozi okna, dasi so se dvigala od tal do stropa. Ko je marsikje že pomlad, so tam še vedno zamrznjena. V veliki peči so gorela tnala. Pri mizi v kotu je igral Mike Rakar na citre, v nasprotnem kotu pa so sedeli trije agentje: Mladič, Hrvat in Škrjanc. Prvega ne zadnjega ni več med nami.

Mohor je tedaj še oskrboval slovenske salunarje z zdravili in protizdravili za take ki "pijejo" in ki ne "pijejo". Bil je dober zastopnik svoje firme in salunarji so ga spoštovali. Med rojaki je imel ugled.

Videl sem ga na Elyju zopet to poletje, kjer je bil na počitnicah, ob enem pa tudi na seji gl. odbora J. S. K. J. Uredil si je vsako leto to stvar zelo ekonomično. Bil je predsednik gl. nadzornega odbora JSKJ. Vselej, kadar se je lotil pregledovanja knjig z ostalimi člani odbora, je pomislil na mirni Ely in na počitnice za nekaj dni. V tem poletju je izvršil zadnjo revizijo in imel je zadnje počitnice.

AMERIŠKIM SLOVENCEM SE NAZNANJA,

da je na trgu nova serija delnic

ZADRUŽNE BANKE V LJUBLJANI

katera je sklenila povišati kapital s štiri na pet milijonov dinarjev. Delnice se prodajajo po dva dolarja (\$2) komad, in se lahko kupi ena ali pa kolkor kdo hoče. Naročila bom sprejemal do 10. decembra t. l., s 15. decembrom se ta serija zaključí. Kdor hoče torej kupiti delnice Zadrुžne banke, naj se takoj odloči.

Vsa naročila je pošiljati na naslov:

Frank S. Tauchar

(zastopnik Zadrुžne banke za prodajo delnic v sev. Ameriki)

2501 S. Central Park Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali amerikanških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izberó raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

Dne 8. novembra je v svoji pisarni na 18. cesti, blizu Blue Island Ave. v Chicagu nagloma umrl. Izgledal je navidezno krepak, zdrav, toda ni bil. Umrl je naglo, pri delu, ne da bi imel čas posloviti se od družine. Pečal se je največ s posli, ki so vključeni v *real estate* biznisu.

Mohor Mladič je bil, kot pravimo, *old timer*. Zanimal se je posebno za naše podporne organizacije; bil je eden ustanovnih članov SNPJ., pozneje član glavnega odbora SSPZ., in zadnja leta eden vodilnih članov glavnega odbora JSKJ., kateri je posvetil največ pozornosti.

Pogreb je imel civilen. Ob njegovi krsti sta govorila predsednika JSKJ. in SNPJ. ter uradniki čikaških društev, katerim je pripadal.

Tako je izginil s pozornice slovenske ameriške javnosti človek, ki je bil vedno če že ne pred kulisami, pa za njimi, vedno toliko v ospredju, da smo ga poznali.

Zapušča v Ameriki štiri brate, ženo in 15 otrok. Pred leti se je poročil s soprogo pokojnega sodruga Franka Mladiča. Tudi on je bil vdovec. Tako je družina nagloma zrasla.

Mohor Mladič ni bil v naših vrstah. Ni nas mrzil, imel pa je osebne spore, in radi njih je, kot je že med nami običaj, vrgel senco neprijaznosti tudi proti našemu gibanju.

Lansko leto je bil eden naših sodrugov pri njemu: "Mislil sem, da ste vsi jezni name," mu je dejal. "Nismo jezni na nikogar." Pogovorila sta se, in naročil se je po dolgih letih tudi na "Proletarca". Umrl je dne 8. novembra, in tri dni prej je osebno pono-

vil naročnino. Bil je trgovec, toda izven trgovskega občevanja dobra duša, zelo družaben človek. Družini naše sožalje. — F. Z.

Ali želite imeti tako dober apetit?

Nič lažjega. Vzemite Trinerjevo grenko vino, ki vam očisti želodec ter odstrani vse ostale strupene snovi v drobovju, ki povzročajo nerede v prebavnem sistemu. Napravilo vas bo, da se boste počutili kot nov človek. "Frackville, Pa., 19. sept. Trinerjevo grenko vino je najboljšo zdravilo. Jaz sem se na vse načine zdravil in zdravil, a ni nič pomagalo. Nobene pomoči. Končno sem vzel Trinerjevo grenko vino, in sedaj se počutim mnogo bolje. John Tatusko." Vrednosten kupon pošljemo v vsakem zavitku. Proti jesenskemu revmatizmu in neuralgičnim bolečinam je Trinerjev Liniment izborna zdravilo.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopoldne in četrtopoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

BOŽIČ SE BLIŽA

ne pozabite svojih dragih v domovini; sedaj je čas, da jim pošljete majhen dar v gotovini, da ga prejmejo še pred Božičem.

Tisoče rednih pošiljalcev je najboljša svedočba naše postrežbe pri pošiljanju denarja v Jugoslavijo in druge dežele.

Naše dobre bančne zveze in velik promet nam omogoča, da poslani denar dospe na svoje mesto v najkrajšem času in po najnižjih cenah.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik

Zastopamo vse
parobrodne
družbe.

Pišite po informacije za božični izlet v Jugoslavijo.